

Tekst 1 Mentos en Telemachus

Mentos spoort Telemachus aan in actie te komen.

- “ Σοὶ δ' αὐτῷ πυκινῶς ὑποθήσομαι, αἴ κε πίθηαι·
280 νῆ' ἄρσας ἐρέτησιν ἐείκοσιν, ἥ τις ἀρίστη,
ἔρχοο πεισοόμενος πατρὸς δὴν οἰχομένοιο,
ἦν τίς τοι εἶπησι βροτῶν, ἥ ὄσσαν ἀκούσης
ἐκ Διός, ἥ τε μάλιστα φέρει κλέος ἀνθρώποισι.
Πρῶτα μὲν ἐς Πύλον ἐλθὲ καὶ εἴρεο Νέστορα δῖον,
285 κεῖθεν δὲ Σπάρτηνδε παρὰ ξανθὸν Μενέλαον·
ὃς γὰρ δεύτατος ἦλθεν Ἀχαιῶν χαλκοχιτώνων.
Εἰ μὲν κεν πατρὸς βίοτον καὶ νόστον ἀκούσης,
ἦ τ' ἂν τρυχόμενός περ ἔτι τλαίης ἐνιαυτόν·
εἰ δέ κε τεθνηῶτος ἀκούσης μηδ' ἔτ' ἐόντος,
290 νοστήσας δὴ ἔπειτα φίλην ἐς πατρίδα γαίαν
σῆμά τέ οἱ χεῦθαι καὶ ἐπὶ κτέρεα κτερεῖξαι
πολλὰ μάλ' , ὄσσα ἔοικε, καὶ ἀνέρι μητέρα δοῦναι.
Αὐτὰρ ἐπὴν δὴ ταῦτα τελευτήσης τε καὶ ἔρξης,
φράζεσθαι δὴ ἔπειτα κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμὸν
295 ὅπως κε μνηστήρας ἐνὶ μεγάροισι τεοῖσι
κτείνης ἠὲ δόλω ἢ ἀμφοδόν· οὐδέ τί σε χρὴ
νηπιᾶας ὀχέειν, ἐπεὶ οὐκέτι τηλίκος ἐσσί.
Ἦ οὐκ αἴεις οἶον κλέος ἔλλαβε δῖος Ὀρέστης
πάντας ἐπ' ἀνθρώπους, ἐπεὶ ἔκτανε πατροφονῆα,
300 Αἴγισθον δολόμητιν, ὃ οἱ πατέρα κλυτὸν ἔκτα;
Καὶ σύ, φίλος, μάλα γάρ σ' ὀρώω καλόν τε μέγαν τε,
ἄλκιμος ἔσσο', ἵνα τίς σε καὶ ὀψιγόνων ἐὺ εἶπη.
Αὐτὰρ ἐγὼν ἐπὶ νῆα θοὴν κατελεύσομαι ἤδη
ἠδ' ἐτάρους, οἳ πού με μάλ' ἀσχαλώουσι μένοντες·
305 σοὶ δ' αὐτῷ μελέτω, καὶ ἐμῶν ἐμπάζεο μύθων.”
Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΰδα·
“ Ξεῖν', ἦ τοι μὲν ταῦτα φίλα φρονέων ἀγορεύεις,
ὥς τε πατήρ ῶ παιδί, καὶ οὐ ποτε λήσομαι αὐτῶν.
Ἄλλ' ἄγε νῦν ἐπίμεινον, ἐπειγόμενός περ ὁδοῖο,
310 ὄφρα λοεσσάμενός τε τεταρπόμενός τε φίλον κῆρ
δῶρον ἔχων ἐπὶ νῆα κίης, χαίρων ἐνὶ θυμῷ,
τιμῆεν, μάλα καλόν, ὃ τοι κειμήλιον ἔσται

ἐξ ἑμεῦ, οἶα φίλοι ξείνοι ξείνοισι διδοῦσι.”

Τὸν δ' ἠμείβετ' ἔπειτα θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη·
315 “ Μή μ' ἔτι νῦν κατέρυκε, λιλαιόμενον περ ὁδοῖο.
Δῶρον δ' ὅττι κέ μοι δοῦναι φίλον ἦτορ ἀνώγη,
αὐτίς ἀνερχομένῳ δόμεναι οἰκόνδε φέρεσθαι,
καὶ μάλα καλὸν ἐλών· σοὶ δ' ἄξιον ἔσται ἀμοιβῆς.”

Homerus, Odyssee 1, 279-318

Aantekeningen

regel 280	ὁ ἐρέτης	roeier
regel 282	ἡ ὄσσα	stem
regel 288	περ = καίπερ	
regel 291	κτέρεια κτερεῖζω	geschenken aan de doden meegeven
regel 296	ἀμφοδόν	openlijk
regel 297	νηπιᾶς ὀχέω	zich als een kind blijven gedragen
	τηλίκος = τηλικόσδε	
regel 299	ὁ πατροφονεύς	vadermoordenaar
regel 300	δολόμητις	listig
regel 302	ὀψίγονος	later geboren
regel 304	ἀσχαλάω	ongeduldig zijn
regel 309	περ = καίπερ	

Tekst 2 Odysseus en de boog

Wanneer het een aantal vrijers niet gelukt is de boog te spannen, wil de vermomde Odysseus ook een poging wagen. De vrijers protesteren. Penelope reageert als volgt:

312 “ Ἀντίνο', οὐ μὲν καλὸν ἀτέμβειν οὐδὲ δίκαιον
ξείνους Τηλεμάχου, ὅς κεν τάδε δώμαθ' ἵκηται.
Ἔλπεαι, αἴ χ' ὁ ξείνος Ὀδυσσεύης μέγα τόξον
315 ἐντανύσῃ χερσίν τε βίηφί τε ἦφι πιθήσας,
οἴκαδέ μ' ἄξεσθαι καὶ ἐὴν θήσεσθαι ἄκοιτιν;
Οὐδ' αὐτός που τοῦτό γ' ἐνὶ στήθεσσι ξολπε·
μηδέ τις ὑμείων τοῦ γ' εἵνεκα θυμὸν ἀχεύων
ἐνθάδε δαινύσθω, ἐπεὶ οὐδὲ μὲν οὐδὲ ἔοικε.”
320 Τὴν δ' αὖτ' Εὐρύμαχος, Πολύβου πάϊς, ἀντίον ἠΰδα·
“ Κούρη Ἰκαρίοιο, περίφρον Πηνελόπεια,
οὐ τί σε τόνδ' ἄξεσθαι οἰόμεθ'· οὐδὲ ἔοικεν·
ἀλλ' αἰσχυρόμενοι φάτιν ἀνδρῶν ἠδὲ γυναικῶν,
μή ποτέ τις εἴπησι κακώτερος ἄλλος Ἀχαιῶν·
325 Ἦ πολὺ χεῖρονες ἄνδρες ἀμύμονος ἀνδρὸς ἄκοιτιν
μνῶνται, οὐδέ τι τόξον ἐύξοον ἐντανύουσιν·
ἀλλ' ἄλλος τις πτωχὸς ἀνήρ ἀλαλήμενος ἐλθὼν

- ῥηϊδίως ἐτάνυσσε βίον, διὰ δ' ἦκε σιδήρου.
Ἵως ἐρέουσ', ἡμῖν δ' ἄν ἐλέγγεα ταῦτα γένοιτο.”
- 330 Τὸν δ' αὖτε προσέειπε περίφρων Πηνελόπεια·
“Εὐρύμαχ', οὐ πως ἔστιν εὐκλείας κατὰ δῆμον
ἔμμεναι, οἳ δὴ οἶκον ἀτιμάζοντες ἔδουσιν
ἀνδρὸς ἀριστῆος· τί δ' ἐλέγγεα ταῦτα τίθεσθε;
Οὗτος δὲ ξείνος μάλα μὲν μέγας ἦδ' εὐπηγῆς,
335 πατρὸς δ' ἐξ ἀγαθοῦ γένος εὖχεται ἔμμεναι υἱός.
Ἄλλ' ἄγε οἱ δότε τόξον εὖξοον, ὄφρα ἴδωμεν.
ἽΩδε γὰρ ἐξερέω, τὸ δὲ καὶ τετελεσμένον ἔσται·
εἴ κέ μιν ἐντανύσῃ, δώῃ δέ οἱ εὐχος Ἄπόλλων,
ἔσσω μιν χλαῖνάν τε χιτῶνά τε, εἵματα καλά,
340 δώσω δ' ὄξυν ἄκοντα, κυνῶν ἀλκτῆρα καὶ ἀνδρῶν,
καὶ ξίφος ἄμφηκες· δώσω δ' ὑπὸ ποσσὶ πέδιλα,
πέμψω δ' ὄππῃ μιν κραδίη θυμὸς τε κελεύει.”
Τὴν δ' αὖ Τηλέμαχος πεπνυμένος ἀντίον ἠΰδα·
“Μῆτερ ἐμή, τόξον μὲν Ἀχαιῶν οὐ τις ἐμεῖο
345 κρείσσων, ᾧ κ' ἐθέλω, δόμεναί τε καὶ ἀρνήσασθαι,
οὐθ' ὅσσοι κραναὴν Ἰθάκην κάτα κοιρανέουσιν,
οὐθ' ὅσσοι νήσοισι πρὸς Ἥλιδος ἵπποβότοιο·
τῶν οὐ τίς μ' ἀέκοντα βιήσεται, αἳ κ' ἐθέλωμι
καὶ καθάπαξ ξείνῳ δόμεναι τάδε τόξα φέρεσθαι.
350 Ἄλλ' εἰς οἶκον ἰοῦσα τὰ σ' αὐτῆς ἔργα κόμιζε,
ἰστόν τ' ἠλακάτην τε, καὶ ἀμφιπόλοισι κέλευε
ἔργον ἐποίχεσθαι· τόξον δ' ἀνδρεσσι μελήσει
πᾶσι, μάλιστα δ' ἐμοί· τοῦ γὰρ κράτος ἔστ' ἐνὶ οἴκῳ.”
Ἢ μὲν θαμβήσασα πάλιν οἰκόνδε βεβήκει·
355 παιδὸς γὰρ μῦθον πεπνυμένον ἔνθετο θυμῷ.

Homerus, Odyssee 21, 312-355

Aantekeningen

- regel 312 **ἀτέμβω** beledigen
regel 315 **πιθήσας** + *dat.* vertrouwend op
regel 329 en
regel 333 **τὸ ἔλεγχος** schande
regel 334 **εὐπηγῆς** sterk gebouwd
regel 340 **ὁ ἀλκτῆρ, -ῆρος** afweerder
regel 341 **ἀμφήκης** scherp
regel 346 **κρανάς** steenachtig
regel 349 **καθάπαξ** voor altijd
regel 351 **ἡ ἠλακάτη** spinrokken

Tekst 3 Odysseus en Penelope herenigd

Penelope heeft zojuist Odysseus herkend.

- 205 Ὀς φάτο, τῆς δ' αὐτοῦ λύτο γούνατα καὶ φίλον ἦτορ,
σήματ' ἀναγνούσῃ, τά οἱ ἔμπεδα πέφραδ' Ὀδυσσεύς·
δακρύσασα δ' ἔπειτ' ἰθὺς κίεν, ἀμφὶ δὲ χεῖρας
δειρῆ βάλλ' Ὀδυσῆϊ, κάρη δ' ἔκυσ' ἠδὲ προσηύδα·
“ Μῆ μοι, Ὀδυσσεῦ, σκύζευ, ἐπεὶ τά περ ἄλλα μάλιστα
210 ἀνθρώπων πέπνυσο· θεοὶ δ' ὤπαζον ὀϊζύν,
οἱ νῶϊν ἀγάσαντο παρ' ἀλλήλοισι μένοντε
ἦβης ταρπῆναι καὶ γήραος οὐδὸν ἰκέσθαι.
Αὐτὰρ μὴ νῦν μοι τόδε χῶεο μηδὲ νεμέσσα,
οὔνεκά σ' οὐ τὸ πρῶτον, ἐπεὶ ἴδον, ᾧδ' ἀγάπησα.
215 Αἰεὶ γὰρ μοι θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι φίλοισιν
ἐρρίγει, μὴ τίς με βροτῶν ἀπάφοιτο ἐπέεσιν
ἐλθῶν· πολλοὶ γὰρ κακὰ κέρδεα βουλεύουσιν.
Οὐδέ κεν Ἀργεῖη Ἑλένη, Διὸς ἐκγεγαυῖα,
ἀνδρὶ παρ' ἀλλοδαπῷ ἐμίγη φιλότῃ καὶ εὐνή,
220 εἰ ἦδη, ὅ μιν αὖτις ἀρήϊοι υἱεὺς Ἀχαιῶν
ἀξέμεναι οἰκόνδε φίλην ἐς πατρίδ' ἔμελλον.
Τὴν δ' ἦ τοι ῥέξαι θεὸς ὄρορεν ἔργον ἀεικές·
τὴν δ' ἄτην οὐ πρόσθεν ἐῷ ἐγκάτθετο θυμῷ
λυγρῆν, ἐξ ἧς πρῶτα καὶ ἡμέας ἴκετο πένθος.
225 Νῦν δ' , ἐπεὶ ἦδη σήματ' ἀριφραδέα κατέλεξας
εὐνής ἡμετέρης, τὴν οὐ βροτὸς ἄλλος ὀπάπει,
ἀλλ' οἷοι σύ τ' ἐγώ τε καὶ ἀμφίπολος μία μούνη,
Ἄκτορίς, ἦν μοι δῶκε πατὴρ ἔτι δεῦρο κιοῦση,
ἦ νῶϊν εἴρυτο θύρας πυκινοῦ θαλάμοιο,
230 πείθεις δὴ μευ θυμόν, ἀπηνέα περ μάλ' ἐόντα.”
Ὀς φάτο, τῷ δ' ἔτι μᾶλλον ὑφ' ἴμερον ὄρσε γόοιο·
κλαῖε δ' ἔχων ἄλοχον θυμαρέα, κεδνὰ ἰδυῖαν.
Ὀς δ' ὄτ' ἂν ἀσπᾶσιος γῆ νηχομένοισι φανήη,
ᾧν τε Ποσειδάων εὐεργέα νῆ' ἐνὶ πόντῳ
235 ῥαίση, ἐπειγομένην ἀνέμῳ καὶ κύματι πηγῷ·
παῦροι δ' ἐξέφυγον πολιῆς ἀλδὸς ἠπειρόνδε
νηχόμενοι, πολλῆ δὲ περὶ χροῖ τέτροφεν ἄλμη,
ἀσπᾶσιοι δ' ἐπέβαν γαίης, κακότητα φυγόντες·

Eindexamen Grieks vwo 2006-II

havonwo.nl

ὦς ἄρα τῆ ἀσπαστὸς ἔην πόσις εἰσοροώση,
240 δειρῆς δ' οὗ πω πάμπαν ἀφίετο πήχεε λευκῶ.

Homerus, Odyssee 23, 205-240

Aantekeningen

- regel 209 **σκύζομαι** + *dat.* boos zijn op
regel 216 **ἀπαφίσκω**, *aor.* ἤπαφον bedriegen
regel 220 **ἀρήϊος** dapper
regel 223 **ἐγκατατίθημι** + *acc.* + *dat.* (iets) leggen in
regel 225 **ἀριφραδῆς** zeer duidelijk
regel 230 **περ = καίπερ**
regel 232 **θυμαρῆς** lief
regel 235 **πηγός** stevig
regel 237 **ἡ ἄλμη** zout van de zee
-

Tekst 4

I. Merkel schrijft in de roman 'Een heel gewoon huwelijk':

- 1 Toen slingerde ze haar armen om zijn schouders en kuste zijn hoofd. Aan haar
2 lippen voelde ze zijn harde krulharen, de innig vertrouwde geur. Haar ogen schoten
3 vol tranen. 'Het waren de goden, Penelope', fluisterde hij, 'zij waren het die ons het
4 verdriet zonden en het samenzijn niet gunden!' En zij fluisterde terug: 'En jou, mijn
5 Odysseus, zonden ze nog menig ander iets dat niet alleen maar verdriet was, schurk,
6 mijn lief!'.
-

Tekst 5

Penelope maakt zich grote zorgen, zodra zij gehoord heeft dat Telemachus op onderzoek uitgegaan is. Athene heeft aan Penelope in haar slaap het droombeeld van haar zus gestuurd om haar gerust te stellen. Penelope reageert als volgt op haar verschijning:

- 810 “ Τίπτε, κασιγνήτη, δεῦρ' ἤλυθες; Οὐ τι πάρος γε
811 πωλέαι, ἐπεὶ μάλα πολλὸν ἀπόπροθι δώματα ναίεις·
812 καὶ με κέλει παύσασθαι οἰζύρος ἡδ' ὀδυνάων
813 πολλέων, αἶ μ' ἐρέθουσι κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν·
814 ἢ πρὶν μὲν πόσιν ἐσθλὸν ἀπόλεσα θυμολέοντα,
815 παντοίησ' ἀρετῆσι κεκασμένον ἐν Δαναοῖσιν,
816 ἐσθλόν, τοῦ κλέος εὐρὺ καθ' Ἑλλάδα καὶ μέσον Ἄργος.
817 Νῦν ἀν' αἶ παῖς ἀγαπητὸς ἔβη κοίλης ἐπὶ νηός,
818 νήπιος, οὔτε πόνων εὖ εἰδὼς οὔτ' ἀγοράων.
819 Τοῦ δὴ ἐγὼ καὶ μᾶλλον ὀδύρομαι ἢ περ ἐκείνου.

Eindexamen Grieks vwo 2006-II

havovwo.nl

- 820 Τοῦ δ' ἀμφιτρομέω καὶ δεΐδια μή τι πάθησιν,
821 ἢ ὅ γε τῶν ἐνὶ δήμῳ, ἴν' οἴχεται, ἢ ἐνὶ πόντῳ·
822 δυσμενέες γὰρ πολλοὶ ἐπ' αὐτῷ μηχανόωνται,
823 ἰέμενοι κτείνειν, πρὶν πατρίδα γαῖαν ἰκέσθαι.”
824 Τὴν δ' ἀπαμειβόμενον προσέφη εἶδωλον ἄμαυρόν·
825 “ Θάρσει, μηδέ τι πάγῃ μετὰ φρεσὶ δεΐδιθι λίην.”

Homerus, Odyssee 4, 810-825

Aantekeningen

- regel 810 ἤλυθες = ἦλθες
οὐ τι nooit
- regel 811 πωλέαι jij kwam
πολλὸν ἀπόπροθι ver weg
- regel 813 πολλέων = πολλῶν
κατά + acc. in
- regel 814 ἦ ik
πρὶν eerder al
θυμολέων, gen. θυμολέοντος moedig als een leeuw
- regel 815 κεκασμένος uitblinkend
- regel 816 κλέος *Vul aan: ἐστί*
μέσον *Onvertaald laten*
- regel 818 πόνων en ἀγοράων *Vertaal als lijdend voorwerp van εἰδῶς*
- regel 820 ἀμφιτρομέω + gen. bezorgd zijn om
δεΐδια μή ik ben er bang voor dat
πάθησιν = πάθη
- regel 821 ὅ γε τῶν ἐνὶ δήμῳ in het land van die mensen
ἴνα waarheen
- regel 822 μηχανόωνται ἐπί + dat. (zij) beramen slechte plannen tegen
- regel 823 ἰέμαι verlangen
- regel 824 ἄμαυρός nevelig
- regel 825 μηδέ τι πάγῃ absoluut niet
μετά + dat. in
δεΐδιθι imperativus van δέδοικα